

Codul penal

Codul de procedură penală

Legile de executare

- Legea de punere în aplicare • Reglementarea anterioară
- Decizii ale Curții Constituționale • Recursuri în interesul legii
 - Hotărâri prealabile • Legislație conexă • Index alfabetic

Ediție actualizată la
20 martie 2023

Titlul VI. Răspunderea penală a persoanei juridice

Capitolul I. Dispoziții generale

Legislație conexă: art. 489-503 CPP.

Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice. (1) Persoana juridică, cu excepția statului și a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.

(2) Instituțiile publice nu răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în exercitarea unei activități ce nu poate face obiectul domeniului privat.

(3) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceleiași fapte. *[R.A.: art. 19' CP 1969]*

Legea de aplicare: Art. 240. În aplicarea dispozițiilor art. 135 din Codul penal, prin *autorități publice* se înțelege autoritățile prevăzute în mod expres în titlul III, precum și la art. 140 și 142 din Constituția României, republicată.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 1/2016 (M. Of. nr. 138 din 23 februarie 2016), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept dacă întreprinderea individuală, persoană juridică fără personalitate juridică, poate fi subiect activ al unei infracțiuni săvârșite în realizarea obiectului de activitate și a stabilit:

„Întreprinderea individuală, formă de activitate economică organizată de întreprinzătorul persoană fizică în temeiul dispozițiilor O.U.G. nr. 44/2008, nu are calitatea de persoană juridică și, prin urmare, nu poate răspunde penal în condițiile prevăzute de art. 135 din Codul penal”.

2. A se vedea Decizia nr. 9/2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, redată în extras *infra*, la art. 289.

Art. 136. Pedepsele aplicabile persoanei juridice. (1) Pedepsele aplicabile persoanei juridice sunt principale și complementare.

(2) Pedeapsa principală este amenda.

(3) Pedepsele complementare sunt:

a) dizolvarea persoanei juridice;

b) suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;

c) închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;

d) interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;

e) plasarea sub supraveghere judiciară;

f) afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare. *[R.A.: art. 53' CP 1969]*

Art. 137. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică. (1) Amenda constă în suma de bani pe care persoana juridică este condamnată să o plătească statului.

(2) Cuantumul amenzii se stabilește prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 100 și 5.000 lei, se înmulțește cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 de zile și 600 de zile.

(3) Instanța stabilește numărul zilelor-amendă ținând cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei. Cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se determină ținând seama de cifra de afaceri, în cazul persoanei juridice cu scop lucrativ, respectiv de valoarea activului patrimonial în cazul altor persoane juridice, precum și de celelalte obligații ale persoanei juridice.

(4) Limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între:

a) 60 și 180 de zile-amendă, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită numai pedeapsa amenzii;

b) 120 și 240 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 5 ani, unică sau alternativ cu pedeapsa amenzii;

c) 180 și 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 10 ani;

d) 240 și 420 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 20 de ani;

e) 360 și 510 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani sau detențiunea pe viață.

(5) Când prin infracțiunea săvârșită persoana juridică a urmărit obținerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă se pot majora cu o treime, fără a se depăși maximumul general al amenzii. La stabilirea amenzii se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit. *[R.A.: art. 71¹ CP 1969]*

Legea de aplicare: Art. 13. (1) În cazul amenzilor stabilite definitiv sub imperiul Codului penal din 1969, aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile se face prin compararea amenzii aplicate cu suma ce rezultă din prevederile art. 61 alin. (2) și (4) din Codul penal, prin utilizarea unui cuantum de referință pentru o zi-amendă în sumă de 150 lei. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și amenzilor definitive stabilite pentru persoane juridice, în acest caz cuantumul de referință pentru o zi-amendă, utilizat pentru aplicarea prevederilor art. 137 alin. (2) și (4) din Codul penal, fiind de 2.000 lei.

Constituționalitate. Prin Decizia nr. 708/2021 (M. Of. nr. 1160 din 7 decembrie 2021), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **dispozițiile art. 137 alin. (3) teza a doua, cu referire la sintagma „cifra de afaceri”, din Codul penal sunt neconstituționale.**

Legislație conexă: art. 158 alin. (2) din Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață, republicată (M. Of. nr. 772 din 10 august 2021).

Capitolul II. Regimul pedepselor complementare aplicate persoanei juridice

Art. 138. Aplicarea și executarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice. (1) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare.

(2) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare este obligatorie când legea prevede această pedeapsă.

(3) Pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b)-f) se pot aplica în mod cumulativ.

(4) Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare. [R.A.: art. 53^e CP 1969]

Art. 139. Dizolvarea persoanei juridice. (1) Pedepsa complementară a dizolvării persoanei juridice se aplică atunci când:

a) persoana juridică a fost constituită în scopul săvârșirii de infracțiuni;

b) obiectul său de activitate a fost deturnat în scopul comiterii de infracțiuni, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea mai mare de 3 ani.

(2) În caz de neexecutare, cu rea-credință, a uneia dintre pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b)-e), instanța dispune dizolvarea persoanei juridice.

(3)^[1] Abrogat. [R.A.: art. 71² CP 1969]

Art. 140. Suspendarea activității persoanei juridice. (1) Pedepsa complementară a suspendării activității persoanei juridice constă în interzicerea desfășurării activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea.

(2) În caz de neexecutare, cu rea-credință, a pedepsei complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. f), instanța dispune suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice până la punerea în executare a pedepsei complementare, dar nu mai mult de 3 luni.

(3) Dacă până la împlinirea termenului prevăzut în alin. (2) pedeapsa complementară nu a fost pusă în executare, instanța dispune dizolvarea persoanei juridice. [R.A.: art. 71³ CP 1969]

Art. 141. Neaplicarea dizolvării sau suspendării activității persoanei juridice. (1) Pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. a) și lit. b) nu pot fi aplicate instituțiilor publice, partidelor politice, sindicatelor, patronatelor și organizațiilor religioase ori aparținând minorităților naționale, constituite potrivit legii.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și persoanelor juridice care își desfășoară activitatea în domeniul presei. [R.A.: art. 71⁴ CP 1969]

Art. 142. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice. (1) Pedepsa complementară a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice constă în închiderea unuia sau mai multora dintre punctele de lucru aparținând persoanei juridice cu scop lucrativ, în care s-a desfășurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică persoanelor juridice care își desfășoară activitatea în domeniul presei. [R.A.: art. 71⁵ CP 1969]

Art. 143. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice. Pedepsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice constă

^[1] Alin. (3) al art. 139 a fost abrogat prin art. 245 pct. 16 din Legea nr. 187/2012.

în interzicerea de a participa, direct sau indirect, la procedurile pentru atribuirea contractelor de achiziții publice, prevăzute de lege. [R.A.: art. 71⁶ CP 1969]

Art. 144. Plasarea sub supraveghere judiciară. (1)^[1] Pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară presupune desfășurarea sub supravegherea unui mandatar judiciar a activității care a ocazionat comiterea infracțiunii, pe o perioadă de la un an la 3 ani.

(2) Mandatarul judiciar are obligația de a sesiza instanța atunci când constată că persoana juridică nu a luat măsurile necesare în vederea prevenirii comiterii de noi infracțiuni. În cazul în care instanța constată că sesizarea este întemeiată, dispune înlocuirea acestei pedepse cu pedeapsa prevăzută la art. 140.

(3) Plasarea sub supraveghere judiciară nu se aplică în cazul persoanelor juridice menționate în art. 141.

Art. 145. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare. (1) Afișarea hotărârii definitive de condamnare sau publicarea acesteia se realizează pe cheltuiuala persoanei juridice condamnate.

(2) Prin afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare nu poate fi dezvăluită identitatea altor persoane.

(3) Afișarea hotărârii de condamnare se realizează în extras, în forma și locul stabilite de instanță, pentru o perioadă cuprinsă între o lună și 3 luni.

(4) Publicarea hotărârii de condamnare se face în extras și în forma stabilită de instanță, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale ori prin alte mijloace de comunicare audiovizuală, desemnate de instanță.

(5) Dacă publicarea se face prin presa scrisă sau audiovizuală, instanța stabilește numărul aparițiilor, care nu poate fi mai mare de 10, iar în cazul publicării prin alte mijloace audiovizuale durata acesteia nu poate depăși 3 luni. [R.A.: art. 71⁷ CP 1969]

Capitolul III. Dispoziții comune

Art. 146. Recidiva în cazul persoanei juridice. (1) Există recidivă pentru persoana juridică atunci când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la reabilitare, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune, cu intenție sau cu intenție depășită.

(2) În caz de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate, fără a depăși maximul general al pedepsei amenzii.

(3) Dacă amenda anterioară nu a fost executată, în tot sau în parte, amenda stabilită pentru noua infracțiune, potrivit alin. (2), se adaugă la pedeapsa anterioară sau la restul rămas neexecutat din aceasta.

(4) Dispozițiile art. 42 se aplică în mod corespunzător. [R.A.: art. 40² CP 1969]

Art. 147. Atenuarea și agravarea răspunderii penale a persoanei juridice. (1) În caz de concurs de infracțiuni, de pluralitate intermediară sau de cauze de atenuare

^[1] Alin. (1) și (2) ale art. 144 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. 245 pct. 17 din Legea nr. 187/2012.

ori agravare a răspunderii penale, persoanei juridice i se aplică regimul amenzii prevăzut de lege pentru persoana fizică.

(2) În caz de pluralitate de infracțiuni, pedepsele complementare de natură diferită, cu excepția dizolvării, sau cele de aceeași natură, dar cu conținut diferit, se cumulează, iar dintre pedepsele complementare de aceeași natură și cu același conținut se aplică cea mai grea.

(3) În caz de pluralitate de infracțiuni, măsurile de siguranță luate conform art. 112 se cumulează. [R.A.: art. 40¹, art. 76 alin. (4) și art. 78 alin. (2) CP 1969]

Art. 148. Prescripția răspunderii penale. Răspunderea penală a persoanei juridice se prescrie în condițiile prevăzute de lege pentru persoana fizică, dispozițiile art. 153-156 aplicându-se în mod corespunzător. [R.A.: art. 122 alin. (1¹), (2) și (3) CP 1969]

Art. 149. Prescripția executării pedepsei. (1) Termenul de prescripție a executării pedepsei amenzii aplicate persoanei juridice este de 5 ani.

(2) Executarea pedepselor complementare aplicate persoanelor juridice se prescrie într-un termen de 3 ani, care curge de la data la care pedeapsa amenzii a fost executată sau considerată ca executată.

(3) Dispozițiile art. 161, art. 162 alin. (2), art. 163 și art. 164 se aplică în mod corespunzător. [R.A.: art. 126 alin. (1¹), (1²) și alin. (3) teza I CP 1969]

Art. 150. Reabilitarea persoanei juridice. Reabilitarea persoanei juridice are loc de drept dacă, în decurs de 3 ani de la data la care pedeapsa amenzii sau pedeapsa complementară a fost executată sau considerată ca executată, aceasta nu a mai săvârșit nicio altă infracțiune. [R.A.: art. 134 alin. (2) CP 1969]

Art. 151. Efectele comasării și divizării persoanei juridice. (1) În cazul pierderii personalității juridice prin fuziune, absorbție sau divizare intervenită după comiterea infracțiunii, răspunderea penală și consecințele acesteia se vor angaja:

a) în sarcina persoanei juridice create prin fuziune;

b) în sarcina persoanei juridice absorbante;

c) în sarcina persoanelor juridice care au fost create prin divizare sau care au dobândit fracțiuni din patrimoniul persoanei divizate.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), la individualizarea pedepsei se va ține seama de cifra de afaceri, respectiv de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la operațiune.

Titlul VII. Cauzele care înlătură răspunderea penală

Legislație conexă: art. 67 alin. (2²) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organiza-
rea profesiei de mediator (M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006).

Art. 152. Efectele amnistiei. (1) Amnistia înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită. Dacă intervine după condamnare, ea înlătură și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării. Amenda încasată anterior amnistiei nu se restituie.

(2) Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate. **[R.A.: art. 119 CP 1969]**

Legislație conexă: art. 73 alin. (3) lit. i) C. Rom.

Art. 153. Prescripția răspunderii penale. (1) Prescripția înlătură răspunderea penală.

(2)^[1] Prescripția nu înlătură răspunderea penală în cazul:

a) infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, indiferent de data la care au fost comise;

b) infracțiunilor prevăzute la art. 188 și 189 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei;

c)^[2] infracțiunilor prevăzute la art. 209-211, art. 213, art. 218-220 și art. 282.

(3)^[3] Prescripția nu înlătură răspunderea penală nici în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) lit. b) pentru care nu s-a împlinit termenul de prescripție, generală sau specială, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții. **[R.A.: art. 121 CP 1969]**

Legislație conexă: ► Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 26 noiembrie 1968, ratificată prin Decretul nr. 547/1969 (B. Of. nr. 83 din 30 iulie 1969); ► Convenția europeană din 25 ianuarie 1974 privind imprescriptibilitatea crimelor împotriva umanității și a crimelor de război, ratificată prin O.G. nr. 91/1999 (M. Of. nr. 425 din 31 august 1999).

Art. 154. Termenele de prescripție a răspunderii penale. (1) Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:

a) 15 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani;

b) 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani;

^[1] Alin. (2) al art. 153 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 1 din Legea nr. 27/2012.

^[2] Lit. c) de la alin. (2) al art. 153 a fost introdusă prin art. I pct. 1 din Legea nr. 217/2020 și este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. unic pct. 1 din Legea nr. 186/2021.

^[3] Alin. (3) al art. 153 a fost introdus prin art. II pct. 2 din Legea nr. 27/2012.

c) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;

d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani;

e) 3 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii care nu depășește un an sau amenda.

(2) Termenele prevăzute în prezentul articol încep să curgă de la data săvârșirii infracțiunii. În cazul infracțiunilor continue termenul curge de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunilor continuate, de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni, iar în cazul infracțiunilor de obicei, de la data săvârșirii ultimului act.

(3) În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs.

(4)^[1] În cazul infracțiunilor de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile și al infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, altele decât cele prevăzute la art. 153 alin. (2) lit. c), precum și al infracțiunii de pornografie infantilă, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului. [R.A.: art. 122 alin. (1) și (2) CP 1969]

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 5/2019 (M. Of. nr. 334 din 2 mai 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea art. 174, cu referire la art. 154 alin. (2) teza I din Codul penal, a stabilit:

„Prin data săvârșirii infracțiunii și, implicit, data de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor simple a căror latură obiectivă implică producerea unei pagube ori realizarea unui folos necuvenit pe o perioadă de timp se înțelege momentul apariției primei pagube ori al obținerii primului folos necuvenit”.

Art. 155. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale. (1)^[2] Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului.

(2) După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de incuipție.

(3) Întreruperea cursului prescripției produce efecte față de toți participanții la infracțiune, chiar dacă actul de întrerupere privește numai pe unii dintre ei.

(4)^[3] Termenele prevăzute la art. 154, dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.

(5) Admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripție a răspunderii penale. [R.A.: art. 123 și art. 124 CP 1969]

^[1] Alin. (4) al art. 154 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. unic pct. 2 din Legea nr. 186/2021.

^[2] Alin. (1) al art. 155 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. unic din O.U.G. nr. 71/2022. Menționăm că textul a fost declarat neconstituțional prin Deciziile Curții Constituționale nr. 297/2018 (M. Of. nr. 518 din 25 iunie 2018) și nr. 358/2022 (M. Of. nr. 565 din 9 iunie 2022).

^[3] Alin. (4) al art. 155 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 245 pct. 18 din Legea nr. 187/2012.

Constituționalitate. Prin Decizia nr. 22/2018 (M. Of. nr. 177 din 26 februarie 2018), **Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 102 alin. (3) din Codul de procedură penală și a constatat că acestea sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „excluderea probei”, din cuprinsul lor, se înțelege și eliminarea mijloacelor de probă din dosarul cauzei.**

Art. 103. Aprecierea probelor. (1) Probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză.

(2) În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.

(3)^[1] Hotărârea de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declarațiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejați. *[R.A.: art. 63 alin. (2) CPP 1968]*

Capitolul II. Audierea persoanelor

Secțiunea 1. Reguli generale în materia audierii persoanelor

Art. 104. Persoanele audiate în cursul procesului penal. În cursul procesului penal, în condițiile prevăzute de lege, pot fi audiate următoarele persoane: suspectul, inculpatul, persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente, martorii și experții.

Art. 105. Audierea prin interpret. (1) Ori de câte ori persoana audiată nu înțelege, nu vorbește sau nu se exprimă bine în limba română, audierea se face prin interpret. Interpretul poate fi desemnat de organele judiciare sau ales de părți ori persoana vătămată, dintre interpreții autorizați, potrivit legii.

(2) În mod excepțional, în situația în care se impune luarea urgentă a unei măsuri procesuale sau dacă nu se poate asigura un interpret autorizat, audierea poate avea loc în prezența oricărei persoane care poate comunica cu cel ascultat, organul judiciar având însă obligația de a relua audierea prin interpret imediat ce aceasta este posibilă.

(3) Dacă persoana audiată este surdă, mută sau surdo-mută, audierea se face cu participarea unei persoane care are capacitatea de a comunica prin limbajul special. În această situație comunicarea se poate face și în scris.

(4)^[2] În cazuri excepționale, dacă nu este prezentă o persoană autorizată care poate comunica prin limbajul special, iar comunicarea nu se poate realiza în scris, audierea persoanelor prevăzute la alin. (3) se va face cu ajutorul oricărei persoane care

^[1] Alin. (3) al art. 103 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 63 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (4) al art. 105 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 64 din Legea nr. 255/2013.

are aptitudini de comunicare, dispozițiile alin. (2) aplicându-se în mod corespunzător.
[R.A.: art. 128 alin. (1) CPP 1968]

Legislație conexă: ► art. 128 C. Rom.; ► art. 6 parag. 3 lit. e) CEDO; ► Directiva nr. 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (J.O. L nr. 280 din 26 octombrie 2010); ► Legea nr. 178/1997 pentru autorizarea și plata interpreților și traducătorilor folosiți de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția Națională Anticorupție, de organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, de birourile notarilor publici, de avocați și de executori judecătorești (M. Of. nr. 305 din 10 noiembrie 1997).

Art. 106.^[1] Reguli speciale privind ascultarea. (1) Dacă, în timpul audierii unei persoane, aceasta prezintă semne vizibile de oboseală excesivă sau simptomele unei boli care îi afectează capacitatea fizică ori psihică de a participa la ascultare, organul judiciar dispune întreruperea ascultării și, dacă este cazul, ia măsuri pentru ca persoana să fie consultată de un medic.

(2) Persoana aflată în detenție poate fi audiată la locul de deținere prin videoconferință, în cazuri excepționale și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), dacă persoana audiată se află în vreuna dintre situațiile prevăzute la art. 90, ascultarea nu poate avea loc decât în prezența avocatului la locul de deținere. [R.A.: art. 71¹ CPP 1968]

Secțiunea a 2-a. Audiarea suspectului sau a inculpatului

Art. 107. Întrebările privind persoana suspectului sau a inculpatului. (1)^[2] La începutul primei audieri, organul judiciar adresează întrebări suspectului sau inculpatului cu privire la nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia ori ocupația, locul de muncă, domiciliul și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care dorește să îi fie comunicate actele de procedură, antecedentele penale sau dacă împotriva sa se desfășoară un alt proces penal, dacă solicită un interpret în cazul în care nu vorbește sau nu înțelege limba română ori nu se poate exprima, precum și cu privire la orice alte date pentru stabilirea situației sale personale.

(2) Întrebările prevăzute la alin. (1) se repetă la audierile ulterioare doar atunci când organul judiciar consideră necesar. [R.A.: art. 70 alin. (1) CPP 1968]

Art. 108. Comunicarea drepturilor și a obligațiilor. (1) Organul judiciar comunică suspectului sau inculpatului calitatea în care este audiat, fapta prevăzută de legea penală pentru săvârșirea căreia este suspectat sau pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și încadrarea juridică a acesteia.

(2) Suspectului sau inculpatului i se aduc la cunoștință drepturile prevăzute la art. 83, precum și următoarele obligații:

^[1] Art. 106 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 65 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (1) al art. 107 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 66 din Legea nr. 255/2013.

a) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, se poate emite mandat de aducere împotriva sa, iar în cazul sustragerii, judecătorul poate dispune arestarea sa preventivă;

b) obligația de a comunica în scris, în termen de 3 zile, orice schimbare a adresei, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, citațiile și orice alte acte comunicate la prima adresă rămân valabile și se consideră că le-a luat la cunoștință.

(3)^[1] În cursul urmăririi penale, înainte de prima audiere a suspectului sau inculpatului, i se aduc la cunoștință drepturile și obligațiile prevăzute la alin. (2). Aceste drepturi și obligații i se comunică și în scris, sub semnătură, iar în cazul în care nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal.

(4)^[2] Organul judiciar trebuie să aducă la cunoștința inculpatului posibilitatea încheierii, în cursul urmăririi penale, a unui acord, ca urmare a recunoașterii vinovăției, iar în cursul judecății posibilitatea de a beneficia de reducerea pedepsei prevăzute de lege, ca urmare a recunoașterii învinuirii. *[R.A.: art. 70 alin. (2)-(4) CPP 1968]*

Art. 109. Modul de ascultare. (1) După îndeplinirea dispozițiilor art. 107 și 108, suspectul sau inculpatul este lăsat să declare tot ceea ce dorește referitor la fapta prevăzută de legea penală care i-a fost comunicată, după care i se pot pune întrebări.

(2) Suspectul sau inculpatul are dreptul să se consulte cu avocatul atât înainte, cât și în cursul audierii, iar organul judiciar, când consideră necesar, poate permite acestuia să utilizeze însemnări și notițe proprii.

(3)^[3] În cursul audierii, suspectul sau inculpatul își poate exercita dreptul la tăcere cu privire la oricare dintre faptele ori împrejurările despre care este întrebant. *[R.A.: art. 71 și art. 72 CPP 1968]*

Art. 110. Consemnarea declarațiilor. (1)^[4] Declarațiile suspectului sau inculpatului se consemnează în scris. În declarație se consemnează întrebările adresate pe parcursul ascultării, menționându-se cine le-a formulat, și se menționează de fiecare dată ora începerii și ora încheierii ascultării.

(2) Dacă este de acord cu conținutul declarației scrise, suspectul sau inculpatul o semnează. Dacă suspectul sau inculpatul are de făcut completări, rectificări ori precizări, acestea sunt indicate în finalul declarației, fiind urmate de semnătura suspectului sau a inculpatului.

(3) Când suspectul sau inculpatul nu poate sau refuză să semneze, organul judiciar consemnează acest lucru în declarația scrisă.

(4)^[5] Declarația scrisă este semnată și de organul de urmărire penală care a procedat la audierea suspectului sau a inculpatului, de judecătorul de drepturi

^[1] Alin. (3) al art. 108 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 67 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (4) al art. 108 a fost introdus prin art. 102 pct. 68 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Alin. (3) al art. 109 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 69 din Legea nr. 255/2013.

^[4] Alin. (1) al art. 110 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 70 din Legea nr. 255/2013.

^[5] Alin. (4) al art. 110 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 70 din Legea nr. 255/2013.

și libertăți ori de președintele completului de judecată și de greșier, de avocatul suspectului, inculpatului, al persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente, dacă aceștia au fost prezenți, precum și de interpret când declarația a fost luată printr-un interpret.

(5) În cursul urmăririi penale, audierea suspectului sau inculpatului se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația suspectului sau inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. [R.A.: art. 73 CPP 1968]

*Secțiunea a 3-a. Audierea persoanei vătămate,
a părții civile și a părții responsabile civilmente*

Art. 111. Modul de audiere a persoanei vătămate. (1) La începutul primei audieri, organul judiciar adresează persoanei vătămate întrebările prevăzute la art. 107, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Persoanei vătămate i se aduc la cunoștință următoarele drepturi și obligații:

a) dreptul de a fi asistată de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu;

b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege;

c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, în condițiile prevăzute de lege;

d) dreptul de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă;

e) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare;

f) obligația de a comunica orice schimbare de adresă;

g)^[1] abrogată.

(3) Dispozițiile art. 109 alin. (1) și (2) și ale art. 110 se aplică în mod corespunzător.

(4) În cursul urmăririi penale, audierea persoanei vătămate se înregistrează prin mijloace tehnice audio sau audiovideo, atunci când organul de urmărire penală consideră necesar sau atunci când persoana vătămată a solicitat aceasta în mod expres, iar înregistrarea este posibilă.

(5)^[2] Persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, poate să fie informată cu privire la punerea în libertate în orice mod sau evadarea acestuia.

(6)^[3] În cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:

a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;

^[1] Lit. g) de la alin. (2) al art. 111 a fost abrogată prin art. 102 pct. 71 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (5) al art. 111 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 15 din O.U.G. nr. 18/2016.

^[3] Alin. (6)-(10) ale art. 111 au fost introduse prin art. II pct. 16 din O.U.G. nr. 18/2016.

b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;

c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(7) Audierea de către organele de cercetare penală a persoanelor vătămate care au fost victime ale infracțiunii de violență în familie, prevăzută de art. 199 din Codul penal, ale infracțiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal, ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 197 din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 din Codul penal, și hărțuire sexuală, prevăzută de art. 223 din Codul penal, precum și în alte cazuri în care, din cauza împrejurărilor comiterii faptei, acest lucru se apreciază ca fiind necesar, se efectuează numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, la cererea acesteia, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(8) Dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.

(8¹)^[1] Audierea persoanei vătămate în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare, precum și în prezența unui psiholog, stabilit de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(8²) Dacă persoanele prevăzute la alin. (8¹) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, precum și în prezența unui psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(8³) În cazul în care audierea persoanei vătămate minor vizează activitatea instituției căreia îi este încredințat spre creștere și educare, se înlocuiește reprezentantul acestei instituții cu reprezentantul autorității tutelare sau cu o rudă cu capacitate deplină de exercițiu, precum și cu un psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(9) Audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate.

(10) Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin. (9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale. **[R.A.: art. 76 și art. 77 CPP 1968]**

[1] Alin. (8¹)-(8³) ale art. 111 au fost introduse prin art. unic pct. 1 din Legea nr. 51/2023.

Legislație conexă: ► Capitolul II – „Informarea victimelor infracțiunilor” din Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor (M. Of. nr. 505 din 4 iunie 2004); ► Directiva nr. 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (J.O. L 315 din 14 noiembrie 2012).

Art. 112. Modul de audiere a părții civile și a părții responsabile civilmente. (1)

Audierea părții civile și a părții responsabile civilmente se face potrivit dispozițiilor art. 111 alin. (1), (3) și (4), care se aplică în mod corespunzător.

(2) Părții civile, precum și părții responsabile civilmente li se aduc la cunoștință următoarele drepturi:

a) dreptul de a fi asistate de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a li se desemna un avocat din oficiu;

b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege;

c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii în legătură cu soluționarea laturii civile a cauzei, în condițiile prevăzute de lege. [R.A.: art. 76 alin. (1) și art. 77 CPP 1968]

Art. 113.^[1] Protecția persoanei vătămate și a părții civile. (1) Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. 124-130, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Sunt prezumate vulnerabile victimele copii, victimele care sunt în relație de dependență față de autorul infracțiunii, victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau ale exploatării, victimele infracțiunilor săvârșite din ură și victimele afectate de o infracțiune din cauza prejudecăților sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale, victimele cu dizabilități, precum și victimele care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii.

(3) Dacă persoana vătămată sau partea civilă se află în vreuna dintre situațiile prevăzute la alin. (2), organul de urmărire penală îi aduce la cunoștință măsurile de protecție care pot fi luate, conținutul lor și posibilitatea de a renunța la acestea. Renunțarea persoanei vătămate sau a părții civile la luarea măsurilor de protecție se consemnează în scris și se semnează de către aceasta, în prezența reprezentantului legal, dacă este cazul.

(4) Reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal.

(5) La audiere, persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar.

[¹] Art. 113 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 17 din O.U.G. nr. 18/2016.

(6) Ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că aceasta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor. *[R.A.: art. 77¹ CPP 1968]*

Legislație conexă: ► Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011, semnată de România la 27 iunie 2014 și ratificată prin Legea nr. 30/2016 (M. Of. nr. 224 din 25 martie 2016); ► Directiva nr. 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (J.O. L 315 din 14 noiembrie 2012); ► Directiva nr. 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului (J.O. L 101 din 15 aprilie 2011); ► Directiva nr. 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului (J.O. L 335 din 17 decembrie 2011).

Secțiunea a 4-a. Audierea martorilor

Art. 114. Persoanele audiate ca martor. (1) Poate fi audiată în calitate de martor orice persoană care are cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt care constituie probă în cauza penală.

(2) Orice persoană citată în calitate de martor are următoarele obligații:

a) de a se prezenta în fața organului judiciar care a citat-o la locul, ziua și ora arătate în citație;

b) de a depune jurământ sau declarație solemnă în fața instanței;

c) de a spune adevărul.

(3) Calitatea de martor are întâietate față de calitatea de expert sau de avocat, de mediator ori de reprezentant al uneia dintre părți sau al unui subiect procesual principal, cu privire la faptele și împrejurările de fapt pe care persoana le-a cunoscut înainte de a dobândi această calitate.

(4) Pot fi audiate în calitate de martor și persoanele care au întocmit procese-verbale în temeiul art. 61 și 62. *[R.A.: art. 78, art. 79 alin. (2) și art. 83 CPP 1968]*

Art. 115. Capacitatea de a fi martor. (1) Orice persoană poate fi citată și audiată în calitate de martor, cu excepția părților și a subiecților procesuali principali.

(2) Persoanele care se află într-o situație ce pune la îndoială, în mod rezonabil, capacitatea de a fi martor pot fi audiate doar atunci când organul judiciar constată că persoana este capabilă să relateze în mod conștient fapte și împrejurări de fapt conforme cu realitatea.

(3) Pentru a decide cu privire la capacitatea unei persoane de a fi martor, organul judiciar dispune, la cerere sau din oficiu, orice examinare necesară, prin mijloacele prevăzute de lege.

Art. 116. Obiectul și limitele declarației martorului. (1) Martorul este audiat asupra unor fapte sau împrejurări de fapt care constituie obiectul probațiunii în cauza în care a fost citat.

(2) Audierea martorului poate fi extinsă asupra tuturor împrejurărilor necesare pentru verificarea credibilității sale.

(3)^[1] Nu pot face obiectul declarației martorului acele fapte sau împrejurări al căror secret ori confidențialitate poate fi opusă prin lege organelor judiciare.

(4) Faptele sau împrejurările prevăzute la alin. (3) pot face obiectul declarației martorului atunci când autoritatea competentă sau persoana îndreptățită își exprimă acordul în acest sens sau atunci când există o altă cauză legală de înlăturare a obligației de a păstra secretul sau confidențialitatea.

(5)^[2] *Abrogat. [R.A.: art. 79 alin. (1) CPP 1968]*

Legislație conexă: ► art. 227 CP; ► art. 11 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată (M. Of. nr. 440 din 24 mai 2018); ► art. 70 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată (M. Of. nr. 237 din 19 martie 2018); ► art. 26 din Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000); ► art. 24 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată (M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014); ► art. 36 din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate (M. Of. nr. 248 din 12 aprilie 2002); ► art. 16, art. 33, art. 69 din Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată (M. Of. nr. 652 din 13 septembrie 2012); ► art. 21-25 din Legea nr. 46/2003 a drepturilor pacientului (M. Of. nr. 51 din 29 ianuarie 2003); ► art. 18-19 din Legea nr. 282/2005 privind organizarea activității de transfuzie sanguină, donarea de sânge și componente sanguine de origine umană, precum și asigurarea calității și securității sanitare, în vederea utilizării lor terapeutice, republicată (M. Of. nr. 188 din 17 martie 2014); ► art. 420 lit. h), art. 518 lit. g) și art. 595 lit. g) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată (M. Of. nr. 652 din 28 august 2015); ► art. 111-121 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului (M. Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2006); ► art. 33 și art. 38 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (M. Of. nr. 589 din 18 iulie 2019).

Art. 117. Persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor. (1) Au dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor următoarele persoane:

a) soțul, ascendenții și descendenții în linie directă, precum și frații și surorile suspectului sau inculpatului;

b) persoanele care au avut calitatea de soț al suspectului sau al inculpatului.

(2) După comunicarea drepturilor și obligațiilor potrivit art. 120, organele judiciare comunică persoanelor prevăzute la alin. (1) dreptul de a nu da declarații în calitate de martor.

(3) Dacă persoanele prevăzute la alin. (1) sunt de acord să dea declarații, în privința acestora sunt aplicabile dispozițiile privitoare la drepturile și obligațiile martorilor.

(4)^[3] Persoana care îndeplinește una dintre calitățile prevăzute la alin. (1) în raport cu unul dintre suspecți sau inculpați este scutită de obligația de a depune mărturie

^[1] Alin. (3) al art. 116 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 72 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (5) al art. 116 a fost abrogat prin art. 102 pct. 73 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Alin. (4) al art. 117 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 74 din Legea nr. 255/2013.

și împotriva celorlalți suspecți sau inculpați, în cazul în care declarația sa nu poate fi limitată doar la aceștia din urmă. [R.A.: art. 80 CPP 1968]

Constituționalitate. 1. Prin Decizia nr. 562/2017 (M. Of. nr. 837 din 23 octombrie 2017), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **soluția legislativă cuprinsă în art. 117 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură penală, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți, este neconstituțională.**

2. Prin Decizia nr. 175/2022 (M. Of. nr. 450 din 5 mai 2022), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **soluția legislativă cuprinsă în art. 117 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, este neconstituțională.**

Art. 118.^[1] Dreptul martorului de a nu se acuza. Declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară.

Constituționalitate. Prin Decizia nr. 236/2020 (M. Of. nr. 597 din 8 iulie 2020), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **soluția legislativă cuprinsă în art. 118 din Codul de procedură penală, care nu reglementează dreptul martorului la tăcere și la neautoincriminare, este neconstituțională.**

Art. 119. Întrebările privind persoana martorului. (1) Dispozițiile art. 107 se aplică în mod corespunzător în cazul audierii martorului.

(2) Martorului i se comunică obiectul cauzei și apoi este întrebat dacă este membru de familie sau fost soț al suspectului, inculpatului, persoanei vătămate ori al celorlalți părți din procesul penal, dacă se află în relații de prietenie sau de dușmănie cu aceste persoane, precum și dacă a suferit vreo pagubă în urma săvârșirii infracțiunii.

(3) Martorului nu i se adresează întrebările privind persoana sa atunci când față de acesta s-a dispus o măsură de protecție a datelor de identitate. [R.A.: art. 84 CPP 1968]

Art. 120. Comunicarea drepturilor și obligațiilor. (1) Organul judiciar comunică martorului calitatea în care este audiat și faptele sau împrejurările de fapt pentru dovedirea cărora a fost propus ca martor.

(2) Martorului i se aduc apoi la cunoștință următoarele drepturi și obligații:

a) dreptul de a fi supus măsurilor de protecție și de a beneficia de restituirea cheltuielilor prilejuite de chemarea în fața organelor judiciare, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege;

b) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, se poate emite mandat de aducere împotriva sa;

[¹] Art. 118 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 75 din Legea nr. 255/2013.